

Etelä-Savon maakuntaohjelma 2022-2025, luonnos (18.10.2021)

1 (3)

<p>LAUSUNNOT</p> <p>Ohjelmaluonnoksesta annettiin yhteensä 33 lausuntoa. Ohjelman yhteys marraskuussa 2020 hyväksytyyn Etelä-Savo 2030 -maakuntastrategiaan tunnustetaan lausunnoissa hyvin. Saatu palaute on valtaosaltaan myönteistä, eikä lausunnoissa esitetä ohjelman rakennetta tai valmisteluprosessia kyseenalaistavia näkemyksiä.</p> <p>Ohjelmasisältöjä koskevassa palautteessa on enimmäkseen kyse luonnokseen kirjattujen toimenpiteiden painotuksellisesta hienosäädöstä tai esityksistä, jotka ovat luonteeltaan maakuntaohjelman vuosittaiseen edunvalvonta- ja rahoitussuunnitelmaan (toimeenpanosuunnitelmaan) sisällytettäviä toimenpiteitä/hankkeita.</p> <p>Maakuntaohjelmaan on kirjattu lähivuosien keskeisiä toimenpiteitä aihepiiritason tarkkuudella. Lausunnoissa esitetyt yksittäiset toimenpidetason täydennysesitykset (esim. hankkeet) otetaan kuitenkin huomioon, kun maakuntaliitto valmistele ministeriöiden kanssa käytävään aluekehittämisen keskusteluun sekä muihin vuosittaisiin edunvalvonnan tarpeisiin maakuntaohjelman toimenpiteitä kohdentavan edunvalvonta- ja rahoitussuunnitelman.</p> <p>Sidosryhmiä pyydettiin arvioimaan sitä, miten hyvin ohjelmaluonnoksessa esitetyt toimenpiteet vastaavat Etelä-Savon lähivuosien kehittämistarpeisiin.</p> <p>Maakuntaohjelmaan sisältyvää toimenpidevalikoimaa pidettiin oikeaan osuneena, riittävän monipuolisena ja toteuttamiskelpoisena.</p> <p>Viisiportaisella asteikolla (liukuvalikko 1-5, jossa 1 = Ei vastaa lainkaan ja 5 = Vastaa erinomaisesti), vastausten keskiarvot jakaantuivat seuraavasti:</p> <p>Tavoite: HYVINVOIVAT IHMISET JA HYVÄ YMPÄRISTÖ – ka. 3,8 Tavoite: UUDISTUVAT ELINKEINOT JA TKI-TOIMINTA – ka. 4,1 Tavoite: HYVÄ FYYNINEN JA DIGITAALINEN SAAVUTETTAVUUS – ka. 4,0 Tavoite: TULOKSELLINEN OMA TEKEMINEN JA YHTEISTYÖ – ka. 4,1</p> <p>Lausunnot sisälsivät myös muutos- ja täydennysesityksiä sekä ohjelmasisältöihin tai toimeenpanoon liittyviä kysymyksiä. Niihin laaditut vastineet on koottu oikealla olevaan vastinesarakkeeseen.</p>	<p>VASTINE</p> <p>Vastineet on laadittu lausuntokommentteihin, joihin sisältyy muutos- tai täydennysesityksiä sekä ohjelmasisältöihin tai toimeenpanoon liittyviä kysymyksiä.</p>
<p>Yleisiä kommentteja</p> <p>1 Tärkeää on saada kuntien elinvoimakysymykset näkyvästi mukaan ohjelmaan. <i>Kangasniemen kunta.</i></p> <p>2 Maakuntaohjelmassa olisi syytä huomioida Saimaan lisäksi myös muut vesistöt kuten maakuntajärvi Puulavesi ja Kyyvesi. <i>Kangasniemen kunta</i></p>	<p>1 Maakuntaohjelma on lähtökohdiltaan elinvoimaohjelma, jonka tavoitteena on maakunnan elinvoiman, ml. kunnat, kaikenpuolinen vahvistaminen.</p> <p>2 Saimaa-termiä käytetään maakuntaohjelmassa koko maakunnan ainutlaatuisen ja puhtaan järviluonnon synonyminä, ei maantieteellisen alueen nimenä.</p>

3 Esitämme, että maakuntaohjelmaan sisällytetään vahvemmin mukaan monipaikkaisen elämänmuodon huomiointi. *Savonlinnan kaupunki*

4 Esitämme, että ohjelmaan nostetaan esille tarve ns. kakkosasumisen tilastoinnin käynnistämiseksi sekä lisäksi Etelä-Savon vapaa-ajanasumiseen liittyvä kehittämistarve ja -potentiaali. Vapaa-ajanasukkaat ovat yksi suurimmista monipaikka-asumisen ryhmistä, mikä tulee huomioida maakuntaohjelmassa. *Mikkelin kaupunki*

5 Nykytilakuvauksessa alkutuotannon osuudeksi mainitaan 7,1 % - täsmennettävä, mihin luku perustuu (osuus yrityksistä, työllisistä tms.). *MTK-Etelä-Savo*

6 Ohjelman painopisteisiin ja toimenpiteisiin tulee lisätä liikennebiokaasu vaihtoehtoisten polttoaineiden joukkoon. *MTK-Etelä-Savo*

7 Alkutuotanto jää ohjelmassa varsin vähälle huomiolle. *MTK-Etelä-Savo*

8 Alueellisen metsäohjelman 2021-2025 toteuttaminen tulee kytkeä vahvemmin ohjelman toteuttamiseen. *Suomen metsäkeskus*

9 Ohjelmaan kirjoitettu 'Luonnonvarakeskuksen metsäpuiden kasvullisen lisäyksen tutkimusyksikkö Savonlinnassa' tulee täsmentää muotoon: 'Luonnonvarakeskuksen (erityisesti kasvulliseen lisäykseen keskittyvä) toimipaikka/tutkimusyksikkö Savonlinnassa'. *Luonnonvarakeskus*

10 Esitämme, että ohjelman nykytilakuvauksessa sivulla 7 olevaa virkettä "Maakunnallinen nuorisovaltuusto toimii aktiivisesti" täydennetään muotoon "Maakunnallinen nuorisovaltuusto toimii aktiivisena osana maakunnan kehittämistä ja toimintaa". *Etelä-Savon maakunnallinen nuorisovaltuusto*

3. Ohjelmaan sisältyy (s.21) toimenpide "Kehitetään monipaikkaisuuden edellytyksiä maankäytön suunnittelun näkökulmasta".

Virkettä täydennetään seuraavasti:

"Kehitetään monipaikkaisuuden edellytyksiä maankäytön suunnittelun **ja monipaikkaisuutta tukevien** palvelujen näkökulmasta".

4 Ohjelmaan sisältyy (s.23) toimenpide "Toteutetaan Saimaan matkailustrategiaa ja kehitetään matkailua vastuullisesti sekä toteutetaan Itä-Suomen kulttuuristrategiaa".

Virkettä täydennetään seuraavasti:

"Toteutetaan Saimaan matkailustrategiaa, kehitetään matkailua **ja vapaa-ajanasumista** vastuullisesti sekä toteutetaan Itä-Suomen kulttuuristrategiaa."

5 Prosenttiosuuden (7,1 %) peruste – Tilastokeskus TOL 2008 / Elinkeinorakenne 2019 (**osuus alueen työpaikoista, %**) täsmennetään tekstiin: sivu 5 / 4. kpl

6 Liikennebiokaasu lisätään ohjelmaan: sivu 9 / 5.kpl. ja sivu 24 / 4.kpl

7 Alkutuotanto sisältyy ohjelmaan. Sivulla 14 todetaan, että "Maakuntastrategian kärjet Metsä - Ruoka - Vesi ymmärretään laajasti, koko arvoketjun (klusterin) kattavana kehittämistoimintana. Maakunnassa on kaikkiin kärkiin liittyvää vahvaa raaka-ainetuotantoa sekä korkeamman jalostusasteen yritys-, tutkimus- ja innovaatiotoimintaa". Ohjelmaan sisältyy toimenpide "Kootaan Etelä-Savoon ruokaklusteri ja vahvistetaan sen toimintaa koko arvoketjun matkalla".

8 Alueellinen metsäohjelman toteuttaminen sisällytetään vahvemmin ohjelman toteuttamiseen – **lisätään toimenpide "Edistetään Etelä-Savon alueellisen metsäohjelman toteuttamista"**: sivu. 23 / 3. kpl

9 Luken tutkimusyksikön nimi täsmennetään edellä esitettyyn muotoon.

10 Virke täydennetään lausunnonantajan esittämään muotoon.

11 Parikkalan kunta toteaa, että maakuntien ja seutukunnallisen elinkeino yhteistyön kannalta olisi tärkeää, että ohjelmassa esitettäisiin maakuntien rajoja ylittävänä hankkeina Parikkalan rajanylityspaikan kansainvälistäminen, VT 14:n ja valtakunnallisten raideyhteyksien kehittäminen, Haarikko mahdollisena kansallispuisto- tai vastaavana alueena ja maakuntien panostus yhteistyöhön Saimaan sekä Järvi-Suomen matkailun kehittämiseksi. *Parikkalan kunta*

HYVINVOIVAT IHMISET ja YMPÄRISTÖ

12 Ohjelmaan sisältyy varsin voimakas ilmaisu, että Saimaan ainutlaatuiset luonto- ja kulttuuriarvot otetaan huomioon kaikessa taloudellisessa toiminnassa sekä toiminnan suunnittelussa ja lupamenettelyissä. MTK-Etelä-Savo ei kannata näin jyrkkää muotoilua. Voimassa oleva lainsäädäntö antaa jo nykyisellään riittävät puitteet, joita toiminnanharjoittajien tulee noudattaa. Etelä-Savossa toimeentulomahdollisuudet ja niiden valikoima ovat monia muita alueita niukemmat eikä niitä tule omin toimin rajoittaa entisestään. Lainsäädäntöä noudattamalla luonto- ja kulttuuriarvot tulevat jo nyt riittävän hyvin huomioiduksi, Ko. kirjauksella voi olla vaikutuksia ohjelmalla ohjattavan rahoituksen kohdentumiseen, mikä voi heikentää maakunnan elinvoimaa, minkä vuoksi MTK-Etelä-Savo esittää lauseen muotoilua uudelleen tai poistamista kokonaan luonnoksesta. *MTK-Etelä-Savo*

13 Lisättävä itsenäiseksi painopisteeksi "Toimivat liikuntapalvelut kaikissa elämänvaiheissa, luoden lisää liikettä". *Etelä-Savon Liikunta ry*

14 Ohjelmaan on kirjoitettu, että "Luonnon monimuotoisuudesta sekä metsien hiilinieluista huolehtiminen tullaan ottamaan entistä paremmin huomioon maakunnan metsiä hyödynnettäessä". MTK:n metsävaliokunnan mielestä nykyinen metsätalous ja metsäsertifiointi ottaa jo nykyisellään hyvin huomioon luonnon monimuotoisuuden. Sen vuoksi em. virke tulisi muotoilla uudelleen. *MTK Metsänomistajat/Etelä-Savon metsävaliokunta*

15 Hiilinieluista huolehtimisen tulee tapahtua metsien kasvun lisäämisen kautta. Myös Etelä-Savon metsäohjelmassa on valittu ilmastonmuutoksen torjunnassa metsien kasvun lisäämisen tie. Metsäohjelma tulisi kytkeä kiinteämmin maakuntaohjelman toteuttamiseen. *MTK Metsänomistajat/Etelä-Savon metsävaliokunta*

11 Maakuntaohjelmaan sisältyy yhteisinä kehittämis- ja edunvalvontakokonaisuuksina mm. Parikkala-Syväoro-rajanylityspaikka, Saimaan alueen matkailun edistäminen, nopeiden itäraitojen kehittäminen. Itä-Suomen maakuntien yhteisenä tavoitteena on kolmen tunnin raideyhteys Kuopiosta ja Joensuusta Helsinkiin. Maantieverkolla tärkeimmät parantamiskohteet löytyvät valtateiltä 5, 13 ja 14.

12 Saatuihin lausuntoihin sisältyi kommentteja, joissa em. kirjausta pidettiin hyvänä ja nähtiin, että Saimaan luonto- ja kulttuuriarvot sekä alueen luonto-, kulttuuri- ja ympäristöarvot yleisemminkin tulee kirjoittaa painokkaasti mukaan ohjelmaan.
→ Tämän vuoksi ohjelmaan kirjoitettuun ilmaukseen ei tehdä muutoksia tai poisteta sitä ohjelmasta.

13 Liikunta lisätään ohjelmassa mainittujen ennaltaehkäisevien hyvinvointipalvelujen toimenpiteiden joukkoon (sivu 21 / 1. kpl).

14 Monessa lausunnossa painotettiin kestävä kehityksen periaatteiden, luonnon monimuotoisuuden säilymisen ja ilmastonmuutoksen hillinnän tärkeyttä ja huomioon ottamista kaikilla toiminnan sektoreilla. Kansallisena tavoitteena on, että Suomi on hiilineutraali vuoteen 2035 mennessä. Tämä edellyttää nopeutettuja päästövähennyksiä kaikilla toiminnan sektoreilla sekä hiilinielujen vahvistamista. Tavoitteen saavuttamista tuetaan myös merkittävillä rahoituspanoksilla. Suomen tavoitteena on ohjata ohjelmakauden 2022-2027 EAKR-rahoituksesta 35 % ilmastotoimenpiteisiin. → Näillä perusteilla ohjelmaan sisältyvää virkkeeseen ei tehdä muutoksia.

15 Maakuntaohjelmaan ei sisälly metsien kasvua rajoittavia toimenpiteitä. Maakuntaohjelman tavoitteet eivät ole ristiriidassa Etelä-Savon metsäohjelman tavoitteiden kanssa. Maakuntaohjelmaan sisältyy toimenpide "Edistetään monipuolista ja kestävää sekä ilmastoasiat huomioivaa ja niihin sopeutuvaa maa- ja metsätaloutta alueella". Maakuntaohjelmaan lisätään yhdeksi toimenpiteeksi "Edistetään Etelä-Savon metsäohjelman toteuttamista": sivu 23 / 3. kpl

UUDISTUVAT ELINKEINOT JA TKI-TOIMINTA

16 Lisätään toimenpiteisiin 'Prosessi - ja teknologiateollisuuden panostaminen sekä Savonlinnan paperi- ja selluteknologiateollisuuden ja mekaanisen metsäteollisuuden keskittymän vahvistaminen'.
Savonlinnan kaupunki

17 Metsänviljelyaineistoon ja metsänhoitoon liittyvät maininnat puuttuvat ohjelmaan kirjatuista ilmastonmuutoksen hillinnän toimenpiteistä. *Luonnonvarakeskus*

18 Metsä-kärjen kehittämiseen liittyen ehdotetaan TKI-toimenpiteisiin lisättäväksi metsien puuntuotantokyvyn vahvistaminen metsänuudistamisen ja metsänhoidon toimenpiteillä. *Suomen metsäkeskus*

19 Ohjelman rahoitusluvussa (s.28) mainittuihin TKI-toimijoihin tulee lisätä tutkimuslaitokset.
Luonnonvarakeskus

20 Esitämme, että ohjelman painopisteeseen "Kestävät vähähiiliset ruokajärjestelmät, jatkojalostus ja luomu" lisätään toimenpide "Tuetaan kotimaisten, ilmastoystävällisten ruokainnovaatioiden kehittämistä". *Etelä-Savon maakunnallinen nuorisovaltuusto*

HYVÄ FYYSINEN JA DIGITAALINEN SAAVUTETTAVUUS

21 Toimenpiteisiin sisällytettävä myös yksityisteiden hoitoon ja kuntoon vaikuttaminen. *Suomen metsäkeskus*

22 Lisätään: Itä-Suomen matkailua tukevien liikenne- ja infrainvestointien tukeminen. *Savonlinnan kaupunki*

16 Ohjelmassa todetaan, että maakuntastrategian kärjet Metsä - Ruoka - Vesi ymmärretään laajasti, koko arvoketjun (klusterin) kattavana kehittämistoimintana. Tavoitteena on vahvat klusterit ja kehittämisalustat sekä liiketoiminnan kasvu. Osa maakuntaohjelman toimenpiteistä täsmentyy ja saa lopullisen muotonsa vuosittain laadittavan ohjelman edunvalvonta- ja rahoitussuunnitelman (toimeenpanosuunnitelman) valmistelun yhteydessä.

17 Ohjelmaan sisältyy toimenpide "Edistetään monipuolista ja kestävää sekä ilmastoasiat huomioivaa ja niihin sopeutuvaa maa- ja metsätaloutta".

18 Ohjelmaan sisältyy toimenpide "Edistetään monipuolista ja kestävää sekä ilmastoasiat huomioivaa ja niihin sopeutuvaa maa- ja metsätaloutta". Alueellisen metsäohjelman toteuttaminen sisällytetään vahvemmin ohjelman toimenpiteisiin: Maakuntaohjelmaan lisätään yhdeksi toimenpiteeksi "Edistetään Etelä-Savon metsäohjelman toteuttamista": sivu 23 / 3. kpl

19 Ko. ohjelmakohtassa mainittujen TKI-toimijoiden joukkoon lisätään tutkimuslaitokset

20 Ohjelmassa todetaan, että maakuntastrategian kärjet Metsä - Ruoka - Vesi ymmärretään laajasti, koko arvoketjun (klusterin) kattavana kehittämistoimintana. Tavoitteena on vahvat klusterit ja kehittämisalustat sekä liiketoiminnan kasvu. Ohjelmaan sisältyy toimenpide: "Tuetaan vähähiilisten ruokajärjestelmien syntyä sekä korkean lisäarvon erikoistuotteiden tuotekehitystä ja kaupallistamista". Osa maakuntaohjelman toimenpiteistä täsmentyy ja saa lopullisen muotonsa vuosittain laadittavan ohjelman edunvalvonta- ja rahoitussuunnitelman (toimeenpanosuunnitelman) valmistelun yhteydessä.

21 Yksityisiemaininnat lisätään mukaan ohjelmaan (sivu 9 / 3.kpl, sivu 25 / 1. kpl)

22 Ohjelmaan sisältyvät Etelä-Savon fyysisistä ja digitaalista saavutettavuutta vahvistavat toimenpiteet tukevat myös maakunnan matkailuelinkeinon toimintaedellytyksiä ja kilpailukykyä. → **Ei ole tarpeen tehdä lisäystä.**

TULOKSELLINEN OMA TEKEMINEN JA YHTEISTYÖ

Lausuntoihin ei sisältynyt ohjelmasisältöihin liittyviä muutos- tai täydennysesityksiä.

OHJELMAN YMPÄRISTÖSELOSTUS

23 Sivulla 43 todetaan, että "vesien tilalle aiheuttaa haasteita valuntojen lisääntyminen maa- ja metsätalousalueilta". Tähän on syytä lisätä perustelu ja lähde. Muutoin tämä irrallinen lause antaa kielteisen kuvan ko. toimialoista.

24 Sivulla 43 todetaan, että "maakunnan oppi- ja tutkimuslaitoksissa kehitetään ratkaisuja maatalouden sopeutumiseen". Mitä laitoksia näillä tarkoitetaan, sillä maakunnassa ei ole maatalousalan oppi- eikä tutkimuslaitoksia.

23 Sivulla 43 todetaan, että "Haasteita vesien tilalle aiheuttaa lisääntyvät rannoille sijoittuvat asumisen, loma-asumisen ja matkailun keskittymät sekä valuntojen kasvu maa- ja metsätalousalueilla".

Virkettä tarkennetaan sivulla 46 seuraavasti:

Haasteita vesien tilalle aiheuttaa lisääntyvät rannoille sijoittuvat asumisen, loma-asumisen ja matkailun keskittymät sekä **ilmastonmuutoksesta johtuva muun muassa lisääntyvien sademäärien aiheuttama hajakuormituksen kasvu.**

24 Tässä tarkoitetaan Helsingin yliopiston Ruralia-instituuttia, jossa on mm. luomututkimusta, sekä Luken metsäpuiden kasvullisen lisäyksen tutkimusyksikköä Savonlinnassa, Etelä-Savon ammattiopisto antaa metsä-, puutarha- ja maatalousopetusta, Xamkissa on mm. ympäristötekniikan tutkimusta, joten voidaan sanoa, että maakunnassa on oppi- ja tutkimuslaitoksia, jotka pystyvät tutkimaan maa- ja metsätalouden sopeutumista ilmastonmuutokseen.--> **Ei muutoksia ohjelmaluonnoksen ko. tekstikohtaan.**